

Ijyeé bi'tsiáa nga
bixkíyajian ko bindáa
jè 'én-ná ra nakjé.
'Én ngixó

Empiezo a leer y escribir
en mi lengua.
'Én ngixó

Libro-la x̣ita ra in̄chikotá'yá
Libro del adulto

Ijyeé bi'tsiáa nga bixkíyajian ḳo bindáa jè 'én-ná ra nakjé.
'Én ngixó

Empiezo a leer y escribir en mi lengua. 'Én ngixó

Secretaría de Educación Pública
Dirección General de INEA
Dirección Académica

Créditos a la presente edición

Coordinación académica
Sara Elena Mendoza Ortega
Carmen Díaz González

Coordinación gráfica y cuidado de la edición
Greta Sánchez Muñoz
Adriana Barraza Hernández

Adaptación del prototipo
Sandra Bautista Martínez

Ilustración
Instituto Lingüístico de Verano A.C.
Arte para la alfabetización en México

Asesoría técnico-pedagógica del prototipo
Rocío Flores Fernández

Colaboración
Rocío del Carmen Cruz Pérez
Rocío Susana Rojas Ramírez

Adaptación en lengua én ngixó
Leonardo Avendaño Bautista

Revisión técnico-pedagógica en lengua én ngixó
Yásnaya Elena Aguilar Gil
Miguel Angel Recillas González
Rocío Susana Rojas Ramírez
Elisa Vivas Zúñiga
Guillermina Duarte Hernández

Apoyo técnico
María de Jesús Chávez Hernández

Este material tiene como antecedente los contenidos producidos por el Instituto Lingüístico de Verano A.C. Combinación de Métodos de Lectoescritura (COMELE), segunda edición 2006, cuyos créditos son: Encargados de la adaptación y traducción al español del Modelo Económico Multi-estratégico (Multi-strategy Economy Model): Juanita Lind de Watters, Jan Johnson, Julie Nelson de Hernández y el Departamento de Español, ILV México.

Empiezo a leer y escribir en mi lengua. Én ngixó. MIBES 1. Libro del adulto. D.R. 2008 ©Instituto Nacional para la Educación de los Adultos, INEA. Francisco Márquez 160, Col. Condesa, México, D.F., C.P. 06140.

Esta obra es propiedad intelectual de sus autores y los derechos de publicación han sido legalmente transferidos al INEA. Prohibida su reproducción parcial o total por cualquier medio, sin la autorización escrita de su legítimo titular de derechos. Algunas veces no fue posible encontrar la propiedad de los derechos de algunos textos y/o imágenes aquí reproducidos. La intención nunca ha sido la de dañar el patrimonio de persona u organización alguna, simplemente el de ayudar a personas sin educación básica y sin fines de lucro. Si usted conoce la fuente de alguna referencia sin crédito, agradeceremos establecer contacto con nosotros para otorgar el crédito correspondiente.

ISBN *Modelo Educación para la Vida y el Trabajo*. Obra completa: 970-23-0274-9
ISBN *MEVyT Indígena Bilingüe con español como segunda lengua*: 970-23-0500-4
ISBN *Empiezo a leer y escribir en mi lengua.* Én ngixó. MIBES 1. Libro del adulto: En trámite

Impreso en México

Nga'tsì 'én ra jchítá'yáko ra 'ya jè xajon ra-kìi:

	Página
Mé xá-la jè xajon ra-kìi	4
Jchítá'yé jè ra ma-ni jngo 1. Nise	6
Jchítá'yé jè ra ma-ni jò 2. Nisa	10
Jchítá'yé jè ra ma-ni jàn 3. 'Ya	14
Jchítá'yé jè ra ma-ni ijòn 4. Je	18
Jchítá'yé jè ra ma-ni 'òn 5. Tíjì	22
Jchítá'yé jè ra ma-ni jòn 6. Niso	26
Jchítá'yé jè ra ma-ni ito 7. Kátó	30
Jchítá'yé jè ra ma-ni jìn 8. Ningó	34
Jchítá'yé jè ra ma-ni ijan 9. Ndiyá	38
Jchítá'yé jè ra ma-ni te 10. Natsí	43
Jchítá'yé jè ra ma-ni te jngo 11. Ime	47
Jchítá'yé jè ra ma-ni te jò 12. Tí'ba	51
Jchítá'yé jè ra ma-ni te jàn 13. Cho-sera	55
Jchítá'yé jè ra ma-ni te ijòn 14. Kĩné	59
Jchítá'yé jè ra ma-ni chrjo'òn 15. Xita	64
Jchítá'yé jè ra ma-ni chrjo'òn jngo 16. Làxa	69
Jchítá'yé jè ra ma-ni chrjo'òn jò 17. Ifi	74
Jchítá'yé jè ra ma-ni chrjo'òn jàn 18. Píyó	79
Jchítá'yé jè ra ma-ni chrjo'òn ijòn 19. Chroba	84
Jchítá'yé jè ra ma-ni kan 20. Xajon ra nìkasén ra ta chiba 'en tjí'ta.	89
Jchítá'yé jè ra ma-ni kánjngo 21. Xajon ra síkjí'nchré xita	91

Mé xá-la jè xajon ra-kìi

Jì ra xìta jchínga 'mì-li, ra jchítá'yí jè xajon 'tse kjoachjine ra 'mì: **Ijyeé bi'tsiáa nga bixkíyajian ko bindáa jè 'én-ná ra nakjé. 'Én ngixó.** Tsaji-ní jè libro ra-kìi, nga jngó jngó xá ra i tjí'ta nga koma, 'kia nga isinda kíi iníkítsjèn jin ra a'ta tsaji, mé-nio ra ijye ma-li ko mé-nio ra ma koma isa-li.

'Ya nájin nga 'saá tjibì'tsi nga sakò-lì kjoachjine ra a'ta 'tse letra, 'koaá ma-ni ko'sín tji'mì-là jin nga ko'sín tiitjasìn koni 'sín tjín xá ra mì tsa 'ñó chjá tjín ra nchrabá ijndíi, jè ra kosiko-lì nga komà-lì nga kíkxiyajìn xajon ko nga chi chiba ma-li kíndi. 'Kia nga jchii tikjiá ijye ma-li mìko i'ki 'én ra tjí'ta xajon, ko komaá te-lì nga kíndi 'í-li. 'Koaá ma-ni nga ko'sín tji'mì-là jin nga jchítá'yá jin ki'ta-ní, kì ta chjàn jmì tákòn jin jè ndiyá ra-kìi ra ijye tsikì'tsji. 'Koaá 'sín tikítsjin ki'ti jè 'én ra tsò: “ jè ra mi ki mé be, 'koaá 'sín jngoya-la koni tsa mì tsijèn-la” takó 'ñó chiba-la nga ma jchítá'yá isi.

Jè libro ra-kìi, ngi ta jé 'én-li ra nakjí tjí'ta, jè 'én ra kjomà-li skanda tì'kia-ni nga tijnayi ya intsi'ba na-lì. Jè 'én ra chja jñà ra xìta jchínga-lì ma. Ko'sín 'tjin kindá nga tsa 'kia 'én-li jchítá'yí nga koma-li kíkxiyajìn xajon ko nga ma-li kíndi, isaá nditon koma-lì tsa mejèn-lì nga jchítá'yí nga kíkxiyajìn ko kíndi ra 'én-la chikòn.

Nda kjòn tindi 'í-li koni 'sín 'mi-li.

Jchítá'yé jè ra ma-ni jngo 1. Nise

Xá ra ma-ni jngo nga kíndeé. Tindi jè 'én ra-kì:

N n

Xá ra ma-ni jò nga kíndeé. Tìxkii kò tindi jñà letra kii:

N n

I i

S s

E e

Xá ra ma-ni jàn nga kíndeé. Tindi jñà 'én ra kanijngi:

Xá ra ma-ni ijòn nga kíndeé. Tijngi jñà 'én k_i k_o jñà letra n,s ra chija'tà-la, a_kjòn tìxk_iyajìn nga ijye k_oma.

___í

I ___ ì

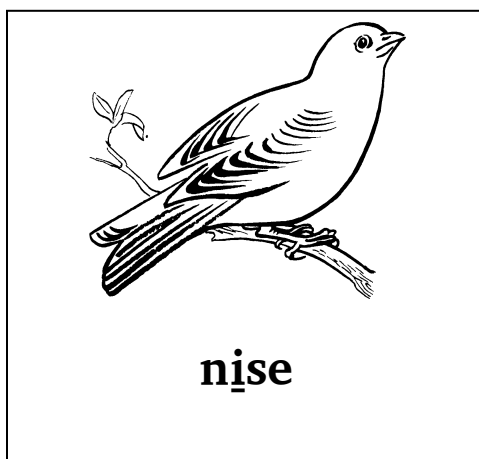
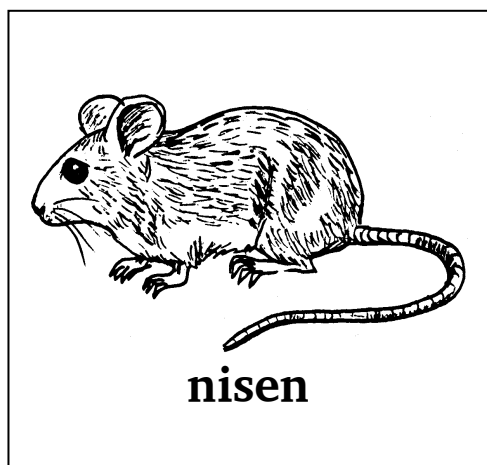
Xá ra ma-ni 'òn nga kíndeé. Tijngi jñà 'én k_i k_o jñà letra i,e ra chija'tà-la, a_kjòn tìxk_iyajìn nga ijye k_oma.

S ___ í

___nì

nis___

Xá ra ma-ni jòn nga kíndeé. Nda jchítsijèn-la jñà isén kii. Tìxkiyakii kò jè ra tíbakónya-li jñà 'én ra ya tji'ta-la. Akjòn ya tinda'tí ya ndiyá ra kjihijo ya inajngi-ni.

Xá ra ma-ni ito nga kíndeé. Tìxkij ko jè ra tíbakónya-lì jñà
'én kù ra ndajò fì. Akjòn ya tinda'tí ya ndiyá ra kjihijò ya
inajngi-ni.

Jè nise ndaá se.

Nise inì jè nise-na.

Sí sií se jè nise.

Sí ndaá tíse jè nise.

Mì ki tì se-ni ndí nise.

Jchítá'yé jè ra ma-ni jò 2. Nisa

Xá ra ma-ni jngo nga kíndeé. Tindi jè 'én ra-kìi:

Nisa

Xá ra ma-ni jò nga kíndeé. Tìxkìi kò tindi jñà letra kii:

A a

S s

Xá ra ma-ni jàn nga kíndeé. Tindi jñà 'én ra kani^jngi:

Xá ra ma-ni i^jòn nga kíndeé. Tijngi jñà 'én kⁱ k^o jñà letra a, ra chija'tà-la, a^kjòn tìxki^yajìn nga i^jye k^oma.

s ____ s ____

s ____ se

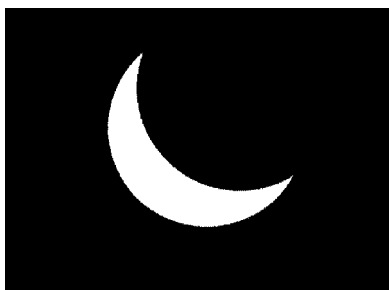
Xá ra ma-ni 'òn nga kíndeé. Tijngi jñà 'én kⁱ k^o jñà letra s, ra chija'tà-la, a^kjòn tìxki^yajìn nga i^jye k^oma.

____ a ____ a

____ a ____ e

Xá ra ma-ni jòn nga kíndeé. Tindi jè 'én ra bàkọ-là nga jngó jngó isén kì.

nisa	sá
------	----

Xá ra ma-ni ito nga kíndeé. Tìxkìi kò jè ra tíbakónya-lì jǎà
'én kîi ra ndajò fî. Akjòn yà tinda'tí yà ndiyá ra kjihijò yà
inajngi-ni.

Mì ki tì sinda-ni nisa 'ndi.

Nisa ndaá jè nisa-na

Sasa bakjàn jè nisa.

Sasa fî jè ti.

Nisa saseé jè nisa-lì.

Jchítá'yé jè ra ma-ni jàn 3. 'Ya

Xá ra ma-ni jngo nga kíndeé 1. Tindi jè 'én ra-ki:

'Ya

Xá ra ma-ni jò nga kíndeé. Tìxki ko tindi jñà letra ki:

!

Y y

Xá ra ma-ni jàn nga kíndeé. Tindi jñà 'én ra kanijngi:

Xá ra ma-ni ijòn nga kíndeé. Tìjngo'tá-là jñà 'én-kìì kò jñà letra ' , ra chija'tà-là.

____Ya ____ se

Xá ra ma-ni 'òn nga kíndeé. Tìjngo'tá-là jñà 'én-kìì kò jñà letra y, ra chija'tà-là.

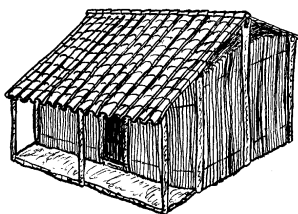
'____i '____a

Xá ra ma-ni jòn nga kíndeé. Nda jchítsijèn-la jñà isén kii.
Tìxkiyakii kò jè ra tíbakónya-li jñà 'én ra ya tjí'ta-la. Akjòn
ya tinda'tí ya ndiyá ra kjihijo ya inajngi-ni.

'Yá

Ni'ya

Na'ya

Xá ra ma-ni ito nga kíndeé. Tìxkìi kò jè ra tíbakónya-lì jǎà
'én kîi ra ndajò fî. Akjòn yà tinda'tí yà ndiyá ra kjihijò yà
inajngi-ni.

Jè 'yà iní tsijen.

Jò ma-ni 'yà.

'Ñó nda tsijèn jè 'yà.

Mì ki tî fî-na 'sa yà ñánda 'mì ra jî.

Ndaá 'se jè xá-li tsa jî ra nda kíndi.

Jchítá'yé jè ra ma-ni ijòn 4. Je

Xá ra ma-ni jngo nga kíndeé. Tindi jè 'én ra-kìì:

Je

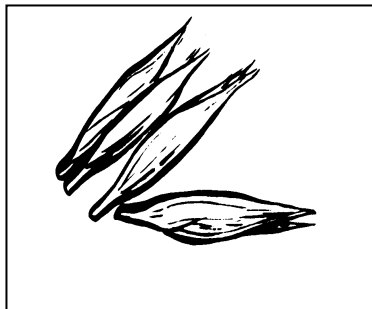
Xá ra ma-ni jò nga kíndeé. Tìxkìì kọ tindi jñà letra kii:

J j

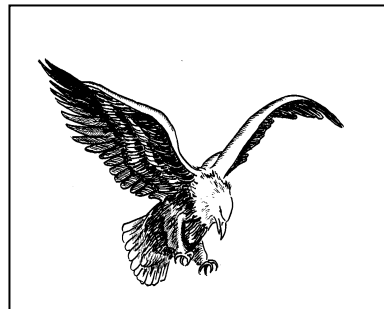
E e

Xá ra ma-ni jàn nga kíndeé. Tindi jñà 'én ra kanijngi:

Xá ra ma-ni ijòn nga kíndeé. Koni 'sín kjòn jñà isén ki,
'koaá 'sín tijngo'tá-la jñà 'én-ki ko jè letra J ra chija'tà-la,
'kia nga ijye koma akjòn tìxkiyajìn.

___e

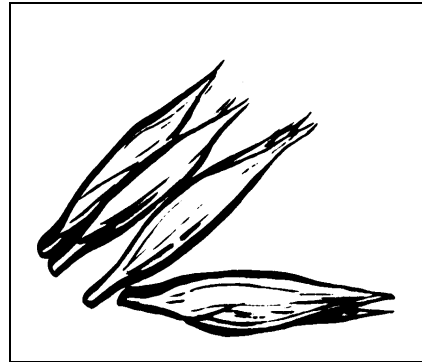
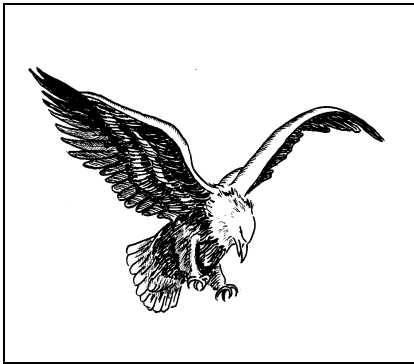

___a

Xá ra ma-ni 'òn nga kíndeé. Tìndi jè 'én ra bakièn-là nga jngó jngó isén.

Je

Ja

Xá ra ma-ni jòn nga kíndeé. Tìxkii kò jè ra tíbakónya-li jǎà
'én kii ra ndajò fí. Akjòn yà tindi yà ndiyá ra kjiijo yà
inajngi-ni.

Iní kjòn tsjaskò jè.

Ndaá chine jǎà jè-ngi.

Mì ki ma tjajén ra jǎà jè-na.

Mì tsa mé jè síjé jè ti itsé-na.

Saá 'ji jè ra tíkotá'yá.

Jchítá'yé jè ra ma-ni 'òn 5. Tijí

Xá ra ma-ni jngo nga kíndeé. Tindi jè 'én ra-kì:

Tijí

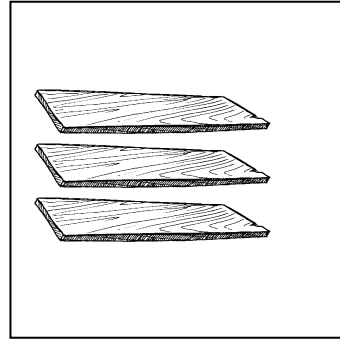
Xá ra ma-ni jò nga kíndeé. Tìxkìi kò tindi jñà letra kii:

T t

Xá ra ma-ni jàn nga kíndeé. Tindi jñà 'én ra kanijngi:

Xá ra ma-ni ijòn nga kíndeé. Tijngi jñà 'én kùì kò jè letra T, t, ra chija'tà-là. Nga ijye koma, akjòn jchìni'tà-là nga tjàndiyá-là kò jè isén ra bàkò-là jñà 'én kùì.

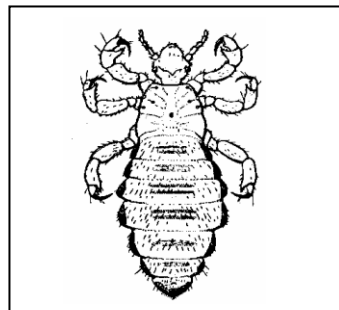
_____ íí

í _____ e

na _____ í

Xá ra ma-ni 'òn nga kíndeé. Tìndi jñà 'én ra sase kjòn nga
tjingo'tá-la jè 'én ra ndajò fì.

tjì

Jè _____sinè isaá tse ma-la

íte

Te ma-ni _____ra tíbatína jè xita.

tjì

I'saá nda chine tsajmì ra chján-ya _____ni'nde.

Xá ra ma-ni jòn nga kíndeé. Tìxkìi kò jè ra tíbakónya-li jñà
'én kìi ra ndajò fì. Akjòn ya tindi ya ndiyá ra kjìjo ya
inajngi-ni.

Jè tíjì sinè isaá tse ma-la.

Tíjì jmà ra satína nga 'sa kjotseé.

I'saá nda chine tsajmì ra chján-ya tíjì ni'nde.

Te ma-ni íte ra tíbatína jè xìta.

Ta tíjì kicháá ta batse xìta 'ndì.

Jchítá'yé jè ra ma-ni jòn 6. Niso

Xá ra ma-ni jngo nga kíndeé 1. Tindi jè 'én ra-kìi:

Niso

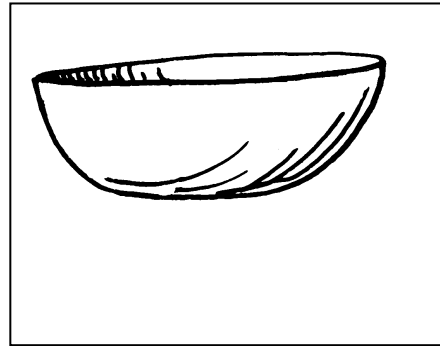
Xá ra ma-ni jò nga kíndeé. Tìxkìi kọ tindi jñà letra kii:

O o

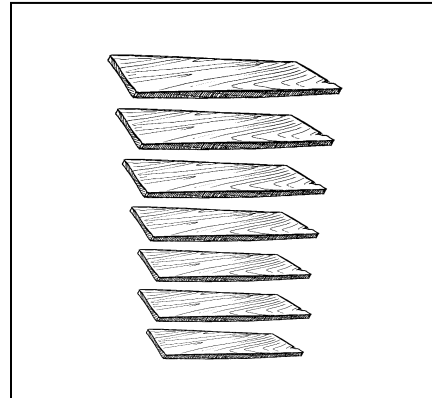
Xá ra ma-ni jàn nga kíndeé. Tindi jñà 'én ra kanijngi:

Xá ra ma-ni ijòn nga kíndeé. Koni 'sín kjòn jñà ísén k_ì,
'koaá 'sín t_ìjngo'tá-la jñà 'én-k_ì k_o jè letra ra chija'tà-la,
'kia nga ijye k_oma a_kjòn t_ìxkiyajìn.

nis_____

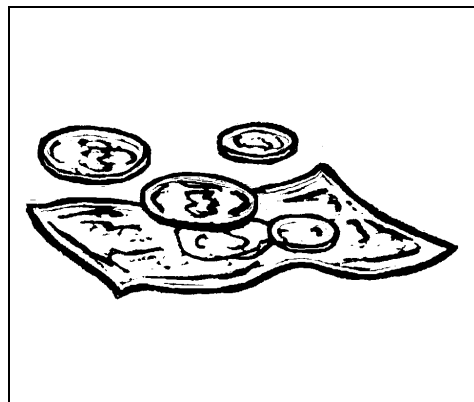
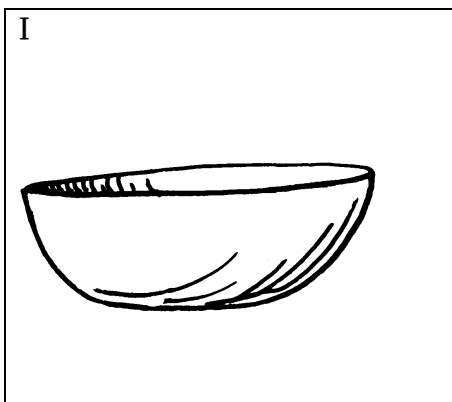
It_____ íte

Xá ra ma-ni 'òn nga kíndeé. Tìndi jè 'én ra bakièn-là nga jngó jngó isén.

niso	T <u>on</u>
------	-------------

I

Xá ra ma-ni jòn nga kíndeé. Tìxkii kò jè ra tíbakónya-li jñà
'én kii ra ndajò fí. Akjòn ya tindi ya ndiyá ra kjiìjo ya
inajngi-ni.

Jò niso najmá tatina-ná.

Jè niso-yá ndaá machjeén-te.

Jñà xitá ra 'bi nandá, nisoó bíngi.

Ito ma-ni niso xitse tjítsajna ya ni'ya-na.

Jè nise iso, jó jó bimakjo.

Jchítá'yé jè ra ma-ni ito 7. Kátó

Xá ra ma-ni jngo nga kíndeé. Tindi jè 'én ra-kìi:

Kátó

Xá ra ma-ni jò nga kíndeé. Tìxkìi kò tindi jñà letra kii:

K k

Xá ra ma-ni jàn nga kíndeé. Tindi jñà 'én ra kanijngi:

Xá ra ma-ni ijòn nga kíndeé. Tijngo'tá-la jñà 'én-kìi kò jè
letra K, k, ra chija'tà-la, 'kia nga ijye koma akjòn tìxkiyajìn.

_____ató

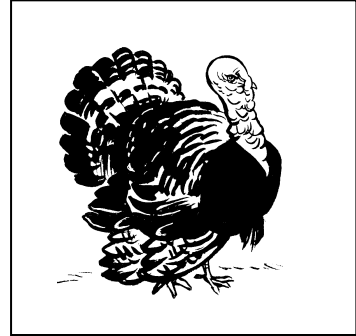
_____até

_____atì

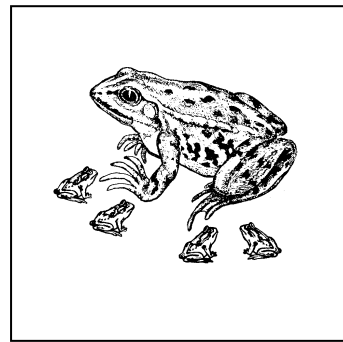
_____itì

Xá ra ma-ni 'òn nga kíndeé. Tijngi jñà 'én kịi kọ jè letra T, t, ra chija'tà-là. Nga ijye koma, akjòn jchìni'tà-là nga tjàndiyá-là kọ jè isén ra bàkọ-là jñà 'én kịi.

_____ ató

Chí_____á

_____ aló

Xá ra ma-ni jòn nga kindeé. Tjatsji jñà 'én-kìi ra ndajò fì ya jè 'én ra ìsà tse fì, 'kia nga ijye sakò-lì akjòn tjàndiyá-la.

Kjín jchán kátó kítse.

Jndíi ra ján kji'nga kátó nga tjímaya ya aya ndiyá.

Ijyeé-la jaa'sen-ngi jngo-ná kátó.

'Kia nga tsikíxkón-na kátó

India kjotseé, 'kia nga tì'sà jtabá 'ki isa, tajño ítjo ya ni'ya-na nga tífia ya ñánda nga ískotá'yá.

'Kia nga tífia ya aya ndiyá, kjín jchán kátó kítse, jndíi ra ján kji'nga kátó nga tjímaya ya aya ndiyá. Chaán ta ít sakjon-la, isíkítsjen-ná, kixiàn: "Tsa ya ró kátó kjoaà'sèn ngi-ná."

'Kia nga ijye 'ndìi-'ndìi-ni nga kò'sín isíkítsjen, ta 'koaá kjoma-na nga tsin kjomà-la ya chrja'mí-na. Kji'nga kjitsiña nga ít sikitsájne ntsakoa; kixian:

“Ijyeé-la jaa'sen-ngi jngo-ná kátó”.

Ki ta jè 'saá-ni nchratí-ná ra itjochrje ndajtsá-na ta ngatjì-la nga tixákjá.

Jchítá'yé jè ra ma-ni jìn 8. Ningo

Xá ra ma-ni jngo nga kíndeé. Tindi jè 'én ra-kì:

Ningo

Xá ra ma-ni jò nga kíndeé. Tìxkìi kò tindi jñà letra kii:

Ng ng

Xá ra ma-ni jàn nga kíndeé. Tindi jñà 'én ra kaniŋgi:

Xá ra ma-ni ijòn nga kíndeé. Tijngo'tá-la jñà 'én-kìi kò jè
letra Ng, ng, ra chija'tà-la, 'kia nga ijye koma akjòn
tìxkiyajìn.

Ni ____o

na____i

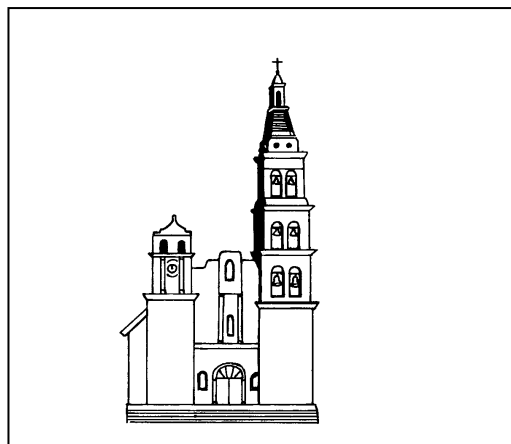
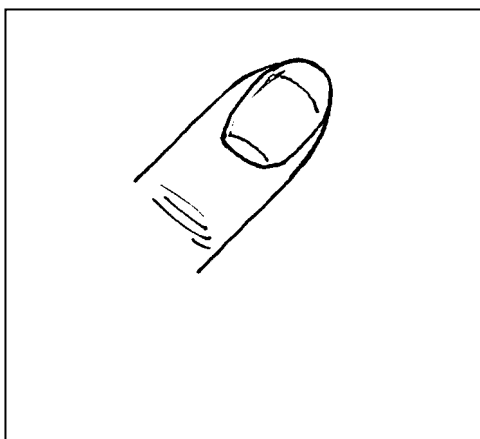
Na ____a

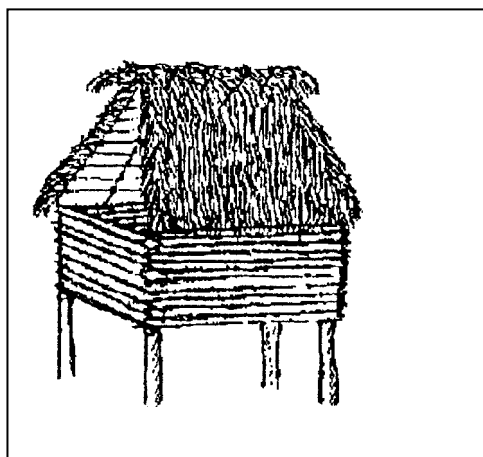
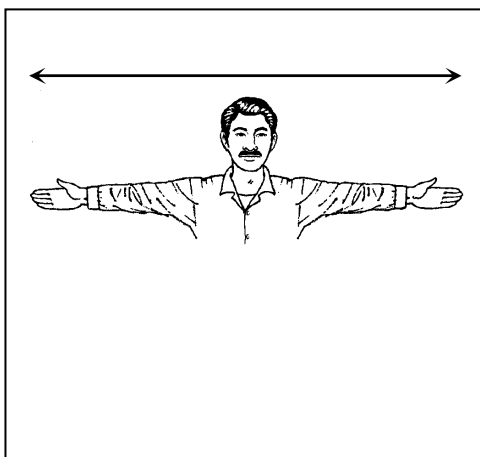
____ason

a____i

ma____aya

Xá ra ma-ni 'òn nga kíndeé. Tìndi jè 'én ra bakièn-là nga jngó jngó isén.

Xá ra ma-ni jòn nga kindeé. Tjatsji jñà 'én-kìi ra ndajò fì ya jè 'én ra ìsà tse fì, 'kia nga ijye sakò-lì akjòn tjàndiyá-la.

'Kia nga kichátjén jñà ningo ntsaké

Tjine-la nga ta kichá kixi-ná.

Tsa 'kia bicha'tá'ñé, yaá faha'sen-jìn ya ijo ntsaké

Ningo ntsaké

'Kia nga kichátjén jñà ningo ntsaké, jè ra tjine-la nga ta kichá kixi-ná.

Nga tsa 'kia bicha'tá'ñé, yaá faha'sen-jìn ya ijo ntsaké jè andi-la, tàxki ajo ma, mì ki ti ma nda mangí-ná kò tseé kjohi'ìn nikjieén.

'Koaá ma-ni, tjine-la nga ta kichá kixi-ná, mi kì machjeén nga kichájin-ñé ya ijo ntsaké, mé-ni nga mì ya kjoaha'sen-jin-ni ijo ntsaké jè ningo-ná 'kia nga ijye kondajò india-ni.

Kíí kotíxiàn-na sa'koaá mi ki 'yeé mé-ni kò'sín ya faha'sen-jin-ni ijo ntsaké jñà ningo-ná.

Jchítá'yé jè ra ma-ni ijan 9. Ndiyá
Xá ra ma-ni jngo nga kíndeé. Tindi jè 'én ra-kì:

Ndiyá

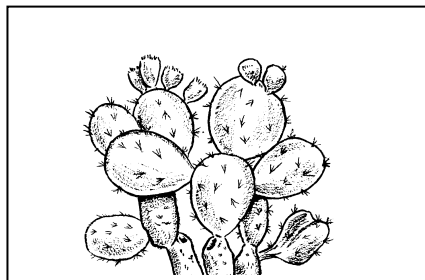
Xá ra ma-ni jò nga kíndeé. Tìxkìi kò tindi jñà letra kii:

Nd nd

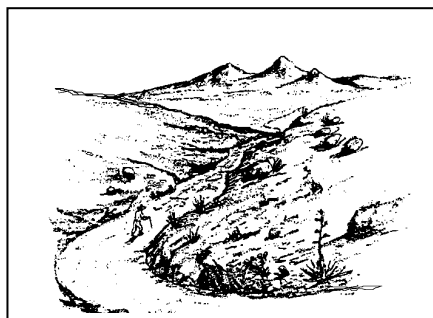
Xá ra ma-ni jàn nga kíndeé. Tindi jñà 'én ra kanijngi:

Xá ra ma-ni ijòn nga kíndeé. Tijngi jñà 'én k_i k_o jè letra Nd, nd, ra chija'tà-là. Nga ijye k_oma, a_kjòn jch_ini'tà-là nga tjàndiyá-là k_o jè ísén ra bàk_o-là jñà 'én k_i.

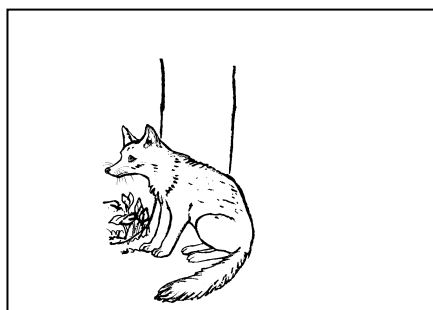
____i_yá

Ni ____a

Na ____a

Xá ra ma-ni 'òn nga kíndeé. Tìndi jñà 'én ra sase kjòn nga
tijngo'tá-la jè 'én ra ndajò fì.

Ndiyá

_____ 'choó tífikò ijo-la xita ra kò'sín ta 'bi.

ndási

Jè _____ sinè, je-ní ra ì'sa xicha bitjo.

ndijón

Jò ndiyá-la _____, tjín _____-xa kò tjín
_____ nda.

Xá ra ma-ni jòn nga kíndeé. Tjatsji jñà 'én-kìi ra ndajò fi ya jè 'én ra isa tse fi, 'kia nga ijye sakò-lì akjòn tjàndiyá-la.

Jè ndiyá kichà ra tjín-la naxítji ra fi ya Naxitsje tàxki tseé fi

Chóyaá-la nga fahà'ta-la xákjén jñà kichà ra tjín-la naxítji.

Jè ndiyá ra-kìi jàn naxindá ra i'i fahatoko-ná.

Ndiyá Naxitsje

Jè ndiyá kichà ra tjín-la naxítji ra fi ya Naxitsje, tàxki tseé fi ko tàxki bítji-ní. Chóyaá-la nga fahà'ta-la xákjén jñà kichà ra tjín-la naxítji nga teyá-ní. Sasaá fi jñà kichà ra tjín-la naxítji nga ndaá chon jè ndiyá.

Jè ndiyá ra-kìi jàn naxindá ra i'i fahatoko-ná. Fáhateé ya Ijnchi, ya Cuicatlán ko ya Telixtlahuaca. Nga ijye bateé ya naxindá ra-kìi ra Telixtlahuaca, ta maseén ora fi isa jè kichà, tanga ijyeé ngui ta ason chon nga ijye bijcheé ijndáa, ko jè ndiyá mì tsa ti 'ñó bíjti-ni. Ko 'koaá 'sín bijcheé skanda ya Naxitjse.

Jchítá'yé jè ra ma-ni te 10. Natsí

Xá ra ma-ni jngo nga kíndeé. Tindi jè 'én ra-kìi:

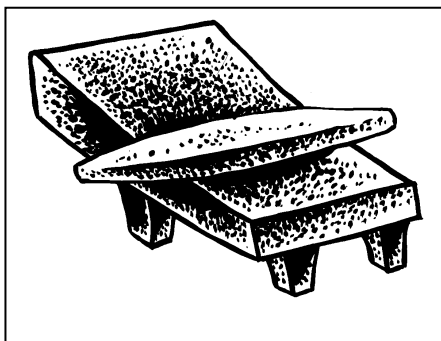
Natsí

Xá ra ma-ni jò nga kíndeé. Tìxkìi kò tindi jñà letra kii:

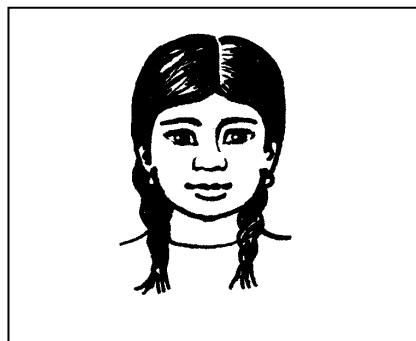
Ts ts

Xá ra ma-ni jàn nga kíndeé. Tindi jñà 'én ra kanijngi:

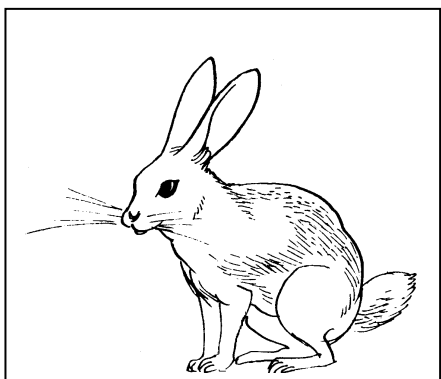
Xá ra ma-ni ijòn nga kíndeé. Tíngi jǎ̀nà 'í-là ísén kǐi kò jǎ̀nà
letra ra sǐjchi'tà-là, àkjòn tìxkǐi kótso.

na____í

____ a ti

Na____é

na____o

Xá ra ma-ni 'òn nga kíndeé. Tjatsji jñà 'én kîi ya ajìn-la letra ra ta kìn ma-ni nga ijncha ndiyá ya inajngi-ni.

Nise	'ya
nisa	Kátó
tijí	Natsí
Je	NDIYÁ
niso	Ningo

n	N	<u>i</u>	s	e	c	'	Q	n	B
i	a	s	Q	O	n	Y	B	i	C
s	e	n	i	S	a	<u>a</u>	S	s	Z
a	N	a	t	s	í	g	O	o	N
r	m	c	U	I	d	x	L	A	D
b	i	n	A	r	j	<u>e</u>	<u>E</u>	i	<u>I</u>
N	i	n	g	o	O	s	a	d	Y
t	<u>i</u>	j	í	N	a	m	a	x	Á

Xá ra ma-ni jòn nga kíndeé. Tjatsji jñà 'én-kìi ra ndajò fì ya jè 'én ra isa tse fì, 'kia nga ijye sakò-li akjòn tjàndiyá-la.

Kó'sín sinda jè nandá arrò kó kó'sín isa totjo 'yo.

Ítjon tiindí jè arrò tsa jò ora.

Tínáchrjesìn ya natsí jè na'yo arrò.

Tiindá isi nga mì 'ñó se katama.

Tijin saka koni 'ki ixi mejèn-li nga 'sii.

Nandá arrò

Kó'sín sinda jè nandá arrò kó kó'sín isa totjo 'yo:

Ra machjeén: Jngo chrjongo arrò. Jo jàn-ya chrjabayá kane-la. (I'saá nda tsa natsí 'xiyá-ni, mì ki tsa nda 'yo tsa 'kia nga molino maki'xiyá-ni.)

Son tasa saka.

Ítjon tiindí jè arrò tsa jò ora. Ijye koma, akjòn 'tióyi ya natsí jè arrò ko ya tikójìn-la jè chrjabayá kanè-la.

'Kia ijye koma, tínáchrjesìn ya natsí jè na'yo arrò. Ko tiindá chibi. Akjòn tikjangi. Tiindá isi nga mì 'ñó se katama, jè ra ijye kjoàngi.

'Kia nga ijye siindá, tijin saka koni 'ki ixi mejèn-li nga 'sii.
Akjòn tiyi ko 'tji.

Jchítá'yé jè ra ma-ni te jngo 11. Ime

Xá ra ma-ni jngo nga kíndeé. Tindi jè 'én ra-kìi:

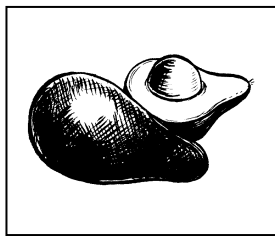
Ime

Xá ra ma-ni jò nga kíndeé. Tìxkìi kò tindi jñà letra kii:

M m

Xá ra ma-ni jàn nga kíndeé. Tindi jñà 'én ra kanijngi:

Xá ra ma-ni ijòn nga kíndeé. Tijngi jñà 'í-la isén kùì ya ñánda nga tíbakón jè yá ra ijosko 'ki, akjòn 'kiaá tìxkii kótso.

i		e
---	--	---

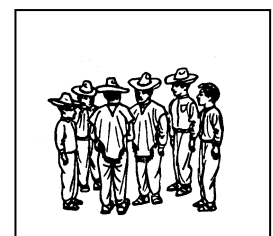
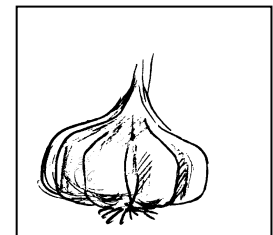
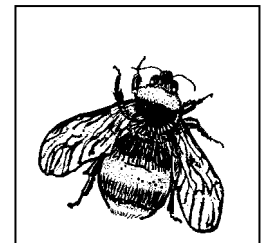
--

á	x	o
---	---	---

<u>i</u>

t

<u>a</u>

Xá ra ma-ni 'òn nga kíndeé. Tijngi jñà 'én kù ra ndajò fì kò
jñà 'én ra yà tjí'ta-la jñà ísén.

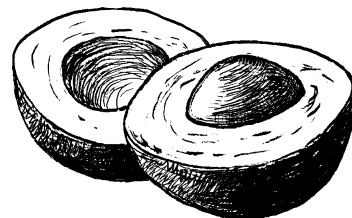
Jè _____-nà ka'toó jè yá-la.

Katimà

Jè _____ ndaá chine.

Ímá

Xá ra ma-ni jòn nga kíndeé. Tjatsji jñà 'én-kìi ra ndajò fì ya jè 'én ra ìsà tse fì, 'kia nga ijye sakò-lì akjòn tjàndiyá-la.

Sisin kjón tífia tsiki nga tsá'bangia ya yá.

Jè-la ni-la nangi ra nchrabá

Xí ma ime nga itjo ya ñánda nga ijcho.

Kó'sín kjomà 'kia nga ískajàn-kò jñà ime

India kjotsé 'kia nga tíbatsjiáa na'ñó íchrjahíjo, tàxki kjaán kjomà'tiàan. Sisin kjón tífia tsiki nga tsá'bangia ya yá.

'Kia ijye ijcho ya ñánda nga tjín íchrjahíjo tàxki tsjaá-na, ískotsíjeén-la ñáa ra nda 'ki nga kichrja na'ñó-la. ;Ta 'koaá kjomà-na nga kí'nchre-la nga ya tsá'ba chraña jngo xita!, kò kixin-ná: “Jè-la ni-la nangi ra nchrabá”. Tàxki kijì-ná, kò ta 'koaá kjomà-na nga, xí ma ime nga itjo ya ñánda nga ijcho. Tàxki ísikátjen-ná ijo-na ya ajin ijñá, kò tàxki kjomà ime nga itjo. Ra 'an jyo jchán tsakátijna, kò sisin kjón ískotsíjen-la 'an jñà ime kó'sín nchrabá tjingi-ná, kò ta jngoó tajngoó ítsi'ke-la ntsa, nijngo ma tsi'ké-ná, 'aán ísikíjne-la.

Jchítá'yé jè ra ma-ni te jò 12. Tí'ba

Xá ra ma-ni jngo nga kíndeé. Tindi jè 'én ra-kì:

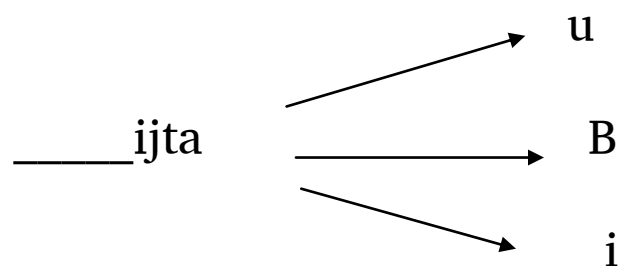
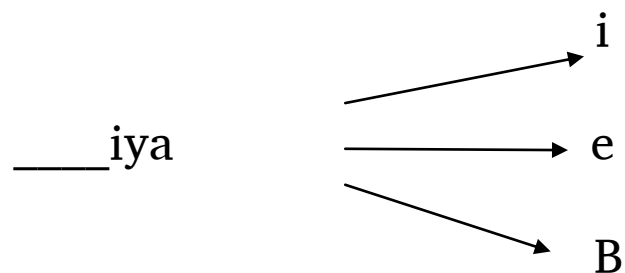
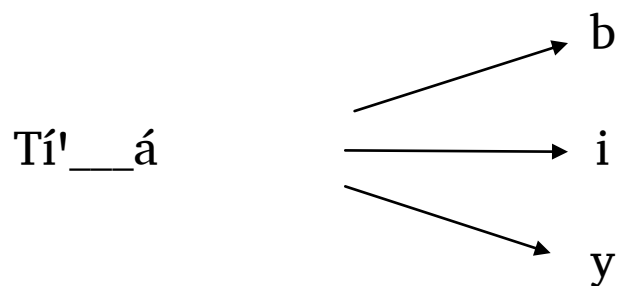
Tí'ba

Xá ra ma-ni jò nga kíndeé. Tìxkìi kò tindi jñà letra kii:

B b

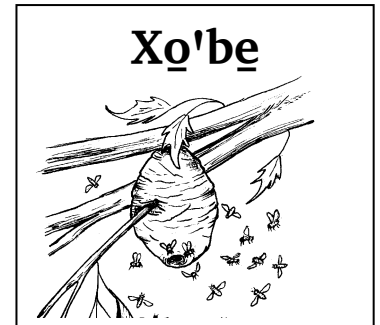
Xá ra ma-ni jàn nga kíndeé. Tindi jñà 'én ra kanijngi:

Xá ra ma-ni ijòn nga kíndeé. Tijngi jñà 'én k̀i nga chj́jìn
 jngi letra ra t̀i yà t́iijo-ni yà f́kjá-ni.

Xá ra ma-ni 'òn nga kíndeé. Tjàndiyá'tà-la jñà 'én ra ndajò
fì kò jñà 'én ra yà bakièn-la mé-ni nga katajngo-ni.

Jè _____ tàxki ajó 'bé.

_____ síkji'ndá ixti nda síská.

Biyaá nañá tsa 'kia _____ bajà-la.

Xá ra ma-ni jòn nga kíndeé. Tjatsji jñà 'én-kìi ra ndajò fì ya jè 'én ra ìsà tse fì ra tí'senajmí ya ìnajngi-ni, 'kia nga ijye sàkò-lì àkjòn tjàndiyá-la.

Nda kjòn tìkonda jìòn jñà ndí tíntsó.

Nga 'kia mì ki nda makòna, tí'bá bajà-la.

Kií kò'sín ma-ni 'kia mì kì nda makònda.

Mé-ni nga mì tí'bá jtsín-la tíntsó

'Nó machjeén nga nda kjòn tìkonda jìòn jñà ndí tíntsó nga mì tí'bá katatsin-la.

Nga 'kia mì ki nda makòna, tí'bá bajà-la, bijta-ní kò mì ki tì ma fì-ni. Tì'koaá fahatji tsa'ba-ní kò sasaá maxkén.

Kjín ndí cho ra ta kò'sín biya, ra mì ki majchá kò mì kì nda mahi'i.

Kií kò'sín ma-ni 'kia mì kì nda makònda, kò 'kia nga mì ki nda bakjèn kò yaá nchrabá-ni nga fahatji tsa'ba.

Kií machjeén-ni nga nda tìkinda jìòn jñà ndí tíntsó-nò nga mì tí'bá katatsin-la.

Jchítá'yé jè ra ma-ni te jàn 13. Cho-sera

Xá ra ma-ni jngo nga kíndeé. Tindi jè 'én ra-kì:

Cho

Xá ra ma-ni jò nga kíndeé. Tìxkij kò tindi jñà letra kij:

Ch ch

Xá ra ma-ni jàn nga kíndeé. Tindi jñà 'én ra kanijngi:

Xá ra ma-ni ijòn nga kíndeé. Tijngo'tá-la jñà 'én-kìi kò jè
letra Ch, ch, ra chija'tà-la, 'kia nga ijye koma akjòn
tìxkiyajìn.

_____osera

_____isi

_____oma

_____indo

Ki_____a

xka_____a

Xá ra ma-ni 'òn nga kíndeé. Tijngo'tá-la jñà 'én ra ndajò fì
ko jñà 'én kịì.

Cho	Kịcha	Chikín	Chijé
------------	--------------	---------------	--------------

Jñà _____sera batoó nda síxá.

Tijí _____síchjén jè amá-na.

Ndaá ti ra _____ kixì.

Ndayá fì ra xịta_____.

Xá ra ma-ni jòn nga kíndeé. Tìxkiyajìn kò jè ra tíbakónya-li
jñà 'én kị ra ndajò fì. Akjòn 'kiaá tinda india-ni kò kò'sín
kjin tikhijo-la xákjén 'én koni 'sín nga bakièn-la.

Jñachoserasafì.

Ma-la'béte-nájèchoisi.

Ndaábatekichandajò-na.

Jènachosinèisaándachine-na.

Chikínkafikatejèti-na.

Jchítá'yé jè ra ma-ni te ijòn 14. Kĩñé

Xá ra ma-ni jngo nga kíndeé. Tindi jè 'én ra-kìi:

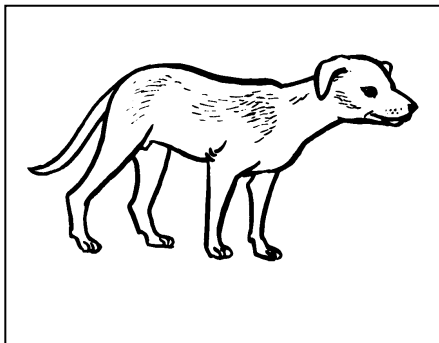
Kĩñé

Xá ra ma-ni jò nga kíndeé. Tìxkìi kò tindi jñà letra kii:

Ñ ñ

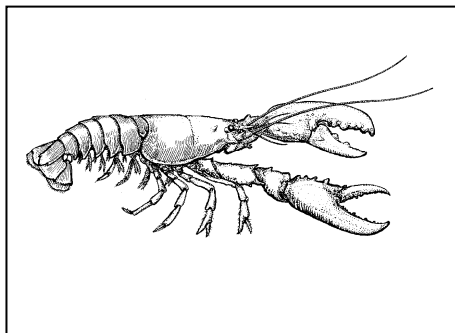
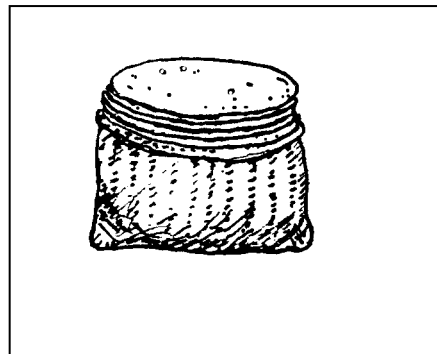
Xá ra ma-ni jàn nga kíndeé. Tindi jñà 'én ra kanijngi:

Xá ra ma-ni ijòn nga kíndeé. Jǎ̀nà 'én kǐ̀, 'koaá 'sín
 tijngo'tá-la jè letra ra chija'tà-la koni 'sín nga kjòn jǎ̀nà isén
 ra tjí'tà-la.

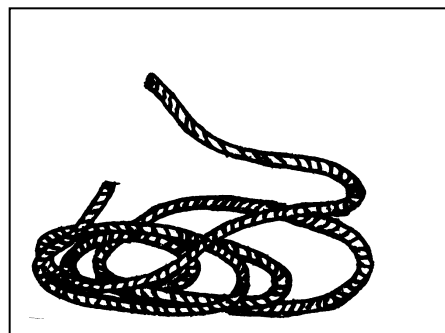

na _____ á

ni_____ o

Tsi_____a

na'_____ìo

Tijngo'tá-la jñà 'én kì ra ndajò kò jngo 'én ra tjíhijo ya inajngi-ni.

Jè _____ na tàxkì ndaá fiko naxín.

Nañá

Na-ná

Jè _____ tìtsakon-ná.

Niño

Najo

Masi-ná 'kia nga tse _____

Ni'ñé

Chiñé

Nda-ni nga kò'sín ma-li chiñí.

Miñí

Chiñí

Xá ra ma-ni jòn nga kíndeé. Tìxkiyajìn kò jè ra tíbakónya-li
jñà 'én kị ra ndajò fì. Akjòn 'kiaá tinda india-ni kò kò'sín
kjìn tìkíhijo-la xákjén 'én koni 'sín nga bakièn-la.

Tì'ndikìñénijìn-ná.

Tiñínijìn-lì'ndi.

Ndaábichiniño-lanijmésinè

Tjínnañárabakjènnchitìn.

Ñándakjomà-lìxajon.

Jchítá'yé jè ra ma-ni chrjo'òn 15. Xìtá

Xá ra ma-ni jngo nga kíndeé. Tindi jè 'én ra-kìi:

Xìtá

Xá ra ma-ni jò nga kíndeé. Tìxkìi kò tindi jñà letra kii:

X x

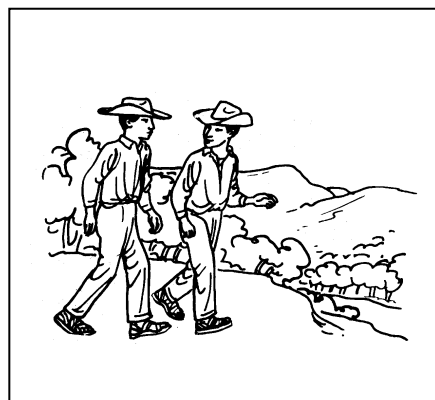
Xá ra ma-ni jàn nga kíndeé. Tindi jñà 'én ra kanijngi:

Xá ra ma-ni ijòn nga kíndeé. Tijngì jǎ̀nà 'én kǐi, akjòn ya jchìni'tà-la jǎ̀nà isén ra ya bàko-la.

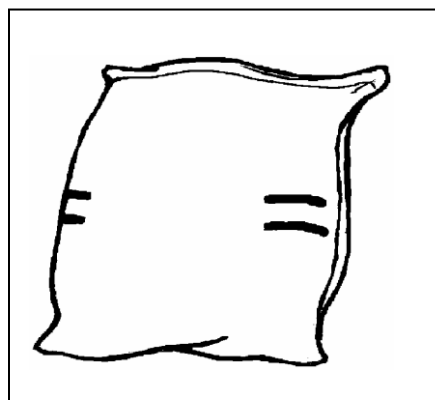
_____ita

Na_____ó

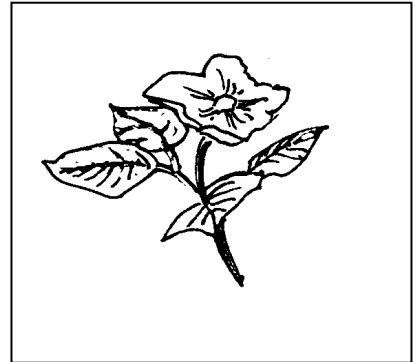

na_____á

Xá ra ma-ni 'òn nga kíndeé. Tijngi jñà 'én ra ndajò fì ko jñà 'én ra chija'tà-là. Yà chítsijèn-là jñà isén ra ì tjí'ta.

Jè _____ inì 'ñó nda tsijèn

Jè _____ ta jè tajngoó tíjna.

Xá ra ma-ni jòn nga kindeé. Tindi jñà letra ra síčhija'tà-la nga jngó jngó ndiyá 'én ra tjínda ya inajngi-ni.

Jñà ndí xítà ra kichìndocha-la

India ró jò ndí ____ta itjo ya na____ndá-la nga kijì ya Mèjiko. 'Kia ró nga ijye ijcho ya Mèjiko, 'yamijìn ró jñà ndí na____-la ndí ____ta kìi nga kijì ya aya kàye, kotsò koská ró nga inchifì. Chan ró ta jngo i'nde isincha nga mì tì be-ni kó'sín kijì. 'Kia ró kijtse jngo ____ta ra sijna'ta ya jngo ni'ya ra batoó 'ñó 'nga 'ki, ra 'ñó kìn piso tjín-la, kitsó ró-la:

—¡Abió ijndí! ¡'Tiaàn kjonda tìsiko itsé-ná! Jè ni'ya ra-kìi ijyeé mejèn kàtjen.

Jñà ndí ____ta kìi, kjokjiín ró-la, tsincha'tá'ñó ró-la jè ni'ya ra bato 'ñó 'nga. Tanga ta koáá ró kjomà-la nga mì ki tì ____tí tsáfa-ni jè ____ta ra kokitsò-la, ta ya ró akjòn kijì. Jñà ndí ____ta kìi, 'kiaá ró kjòchiya-la nga ta ichìndochaá-la.

Jchítá'yé jè ra ma-ni chrjo'òn jngo 16. Làxa

Xá ra ma-ni jngo nga kíndeé. Tindi jè 'én ra-kìi:

Làxa

Xá ra ma-ni jò nga kíndeé. Tìxkìi kò tindi jñà letra kii:

L 1

Xá ra ma-ni jàn nga kíndeé. Tindi jñà 'én ra kanijngi:

Xá ra ma-ni ijòn nga kíndeé. Jngo 'én tijn̄gi kò jñà letra k̄i, ākjòn tindi yà ndiyá ra k̄ijina yà fíkjá-ni

a **x** **l** **à**

k **l** **i** **ò**

p **á** **í** **l**

n **d** **s** **i** **í** **l**

í **l** **ó** **k**

Xá ra ma-ni 'òn nga kíndeé. Tijngo-ni nga jngó jngó 'én ra ndajò fì nga chjìijìn jñà 'én ra tjíijò yà fíkjá-ni.

Jñà chikín _____ ndaá tì.

Kólí

Sí ndaá tsò jñà _____ 'kia nga kjindáya.

Lípá

ílaxa

Sí chjá matsje-ni jè _____ -la tíntsó.

Likò

Jè _____ kátó yáá satína yà ndìtsìn.

Xá ra ma-ni jòn nga kíndeé. Tìxkiyajìn kò jè ra tíbakónya-li
jñà 'én kị ra ndajò fì. Akjòn 'kiaá tinda india-ni, kò kò'sín
kjìn tìkíhijo-la xákjén 'én koni 'sín nga bakièn-la.

Maátjotjénlikòsase

Làxaákafikatínajèti-na

Jèkólíkátóyaámasijinkàndò.

Jèniselíyósíbaáse'kianganguixòn.

Kjìkjìntiìjo-laxákjién'én-kì.

Jchítá'yé jè ra ma-ni chrjo'òn jò 17. Ifi

Xá ra ma-ni jngo nga kíndeé. Tindi jè 'én ra-kìi:

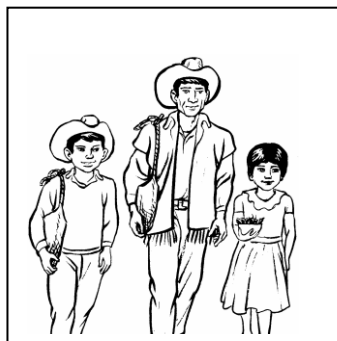
Ifi

Xá ra ma-ni jò nga kíndeé. Tìxkii kò tindi jñà letra kii:

F f

Xá ra ma-ni jàn nga kíndeé. Tindi jñà 'én ra kanijngi:

Xá ra ma-ni ijòn nga kíndeé. Tijngi jñà 'í-la jñà isén kìi ko jñà letra ra síčhija'tà-la, akjòn tìxkìi kótso.

n

ch

o

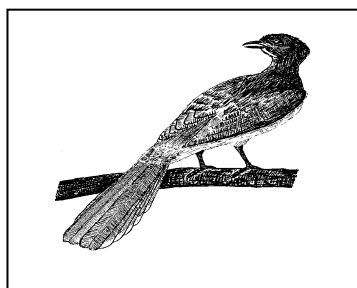
a

ch

i

k

a

Xá ra ma-ni 'òn nga kíndeé. Tijngo'tá-la jñà 'én ra ndajò fi nga chjiijin jngi 'én ra jò tjíijo ya inajngi-ni.

Jè _____ 'kiaá kjindáya 'kia nga nchrabá jtsí.

Chikofa

Naxkója

Jè _____ nchijá ma maníjin-ni.

ítofi

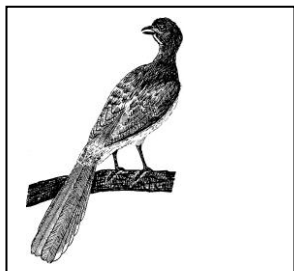
Kafi

Jñà _____ jñá tsjasko je síkje.

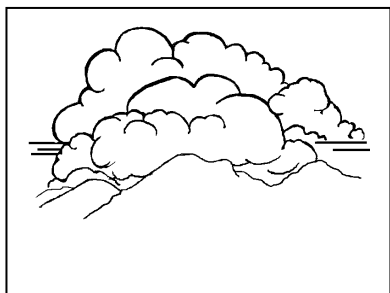
Tja'ba

Tsjafá

Xá ra ma-ni jòn nga kíndeé. Jngo 'én ra ndajò fì tindi a'ta
'tse jngó jngó 'í-la isén ra ì tjí'ta.

Jchítá'yé jè ra ma-ni chrjo'òn jàn 18. Píyó

Xá ra ma-ni jngo nga kíndeé. Tindi jè 'én ra-kìi:

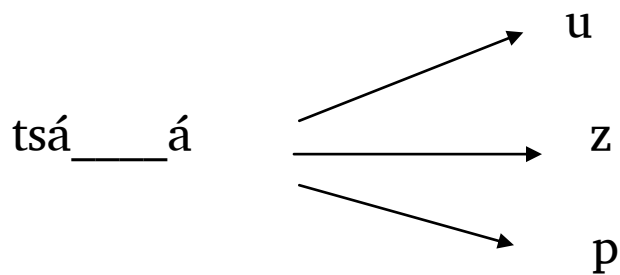
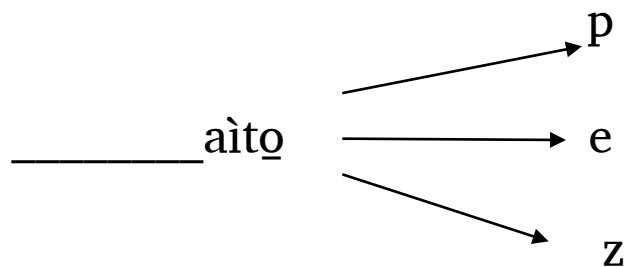
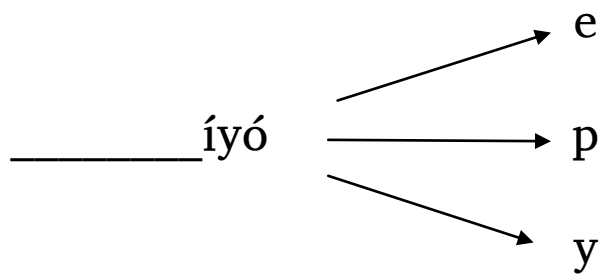
Píyó

Xá ra ma-ni jò nga kíndeé. Tìxkii kò tindi jñà letra kii:

P p

Xá ra ma-ni jàn nga kíndeé. Tindi jñà 'én ra kanijngi:

Xá ra ma-ni ijòn nga kíndeé. Tijngi jñà 'én k̀i nga chj́jìn
 jngi letra ra t̀i yà t́iijo-ni yà f́kjá-ni.

Xá ra ma-ni 'òn nga kindeé. Tijngo-ni nga jngó jngó 'én ra ndajò fì nga chjiijin jñà 'én ra tì yà tjiijo-ni.

Píyó	Pàyo	Paìto	Tsápá	Lípá
-------------	-------------	--------------	--------------	-------------

Jngo _____ xitse ítsatse-la amá-ná.

_____ tísískáko jè ti itsé.

_____ chan kásí'ken jngo jè ti 'ntsè.

Jè kàndo_____ mì ki tsa nda chine-na.

_____ bíjtéjin ton-la xita jchínga kjotseé.

Xá ra ma-ni jòn nga kíndeé. Jngo 'én ra tse fì tindi ra a'ta
'tse 'í-la ra i tjí'ta.

Paìto

Jchítá'yé jè ra ma-ni chrjo'òn ijòn 19. Chroba

Xá ra ma-ni jngo nga kíndeé. Tindi jè 'én ra-kìi:

Chroba

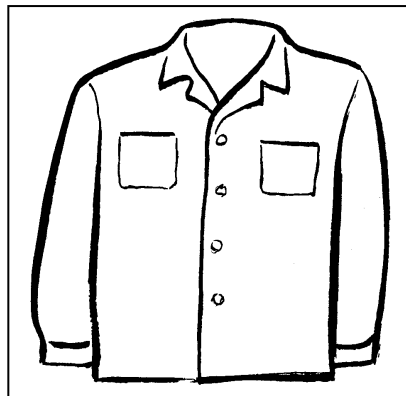
Xá ra ma-ni jò nga kíndeé. Tìxkìi kò tindi jñà letra kii:

Chr chr

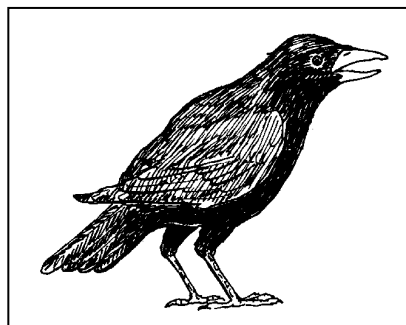
Xá ra ma-ni jàn nga kíndeé. Tindi jñà 'én ra kanijngi:

Xá ra ma-ni ijòn nga kíndeé. Tijngì jǎ̀nà 'én kǐ̀, a_kjòn ya
jchì̀nì'tà-là jǎ̀nà ìsén ra ya bàkò-là.

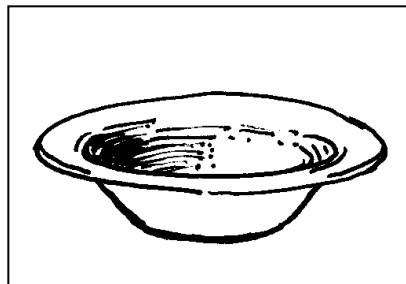
N_____aá

_____oba

Na_____o

Xá ra ma-ni 'òn nga kíndeé. Tjatsji jǎ̀nà 'én kǐ̀ ya aǐ̀n-la letra ra ta kǐ̀n ma-ni nga iǐncha ndiyá ya inajngi-ni, 'kia nga sàkò-li aǐ̀jòn tjàndiyáne-la koni 'sín tǐ̀n jè ra tǐ̀na jngo xkóson.

Nachro
nchrabá
Nachrá
Nchrofi

chroba
nchraá
íxi'nchra
xi'nchro

m	a	n	chr	<u>a</u>	á	u	x	a	J
a	b	q	<u>o</u>	E	s	h	i	r	n
n	j	o	b	D	m	a	'	y	chr
chr	n	N	<u>a</u>	chr	<u>o</u>	a	n	b	<u>o</u>
a	b	<u>a</u>	c	P	m	z	chr	d	f
b	a	d	chr	I	g	r	o	o	ì
á	n	chr	<u>a</u>	á	u	o	Q	b	O
i	y	u	b	P	u	x	C	n	J
í	x	i	'	n	chr	a	<u>a</u>	l	Y

Xá ra ma-ni jòn nga kíndeé. Jngo 'én ra ndajò fì tindi kò jñà 'én kị.

xítà	isichjeén	ndiyá-là	chròbà	jngoó	ra
------	-----------	----------	--------	-------	----

nàjìn	isiya	kàndò	chròbà	jè
-------	-------	-------	--------	----

kjandò	chròbà	ndí	ra
--------	--------	-----	----

tsakjènya	kjomà-là	kìi	chròbà	mì ki	jñà
-----------	----------	-----	--------	-------	-----

Jchítá'yé jè ra ma-ni kan 20. Xajon ra nìkasén ra ta chiba 'én tjí'ta.

Xá ra ma-ni jngo nga kíndeé. Nda jchítsijèn-la jè xajon ra nikasén kò chítsijèn-jní koni 'sín tjín jñà 'én ra tjí'ta kò tikiyájni jñà 'én ra tjí'ta chibà.

Mé nìchjin-ni nga isìnda.

'Í-la xitá ra tsikínda.

Jè orá nda isinda jè xajon.

'Í-la xitá ra tìnìkasén-la jè xajon. 'Én ra tìnìkasén ya a'ta xajon.

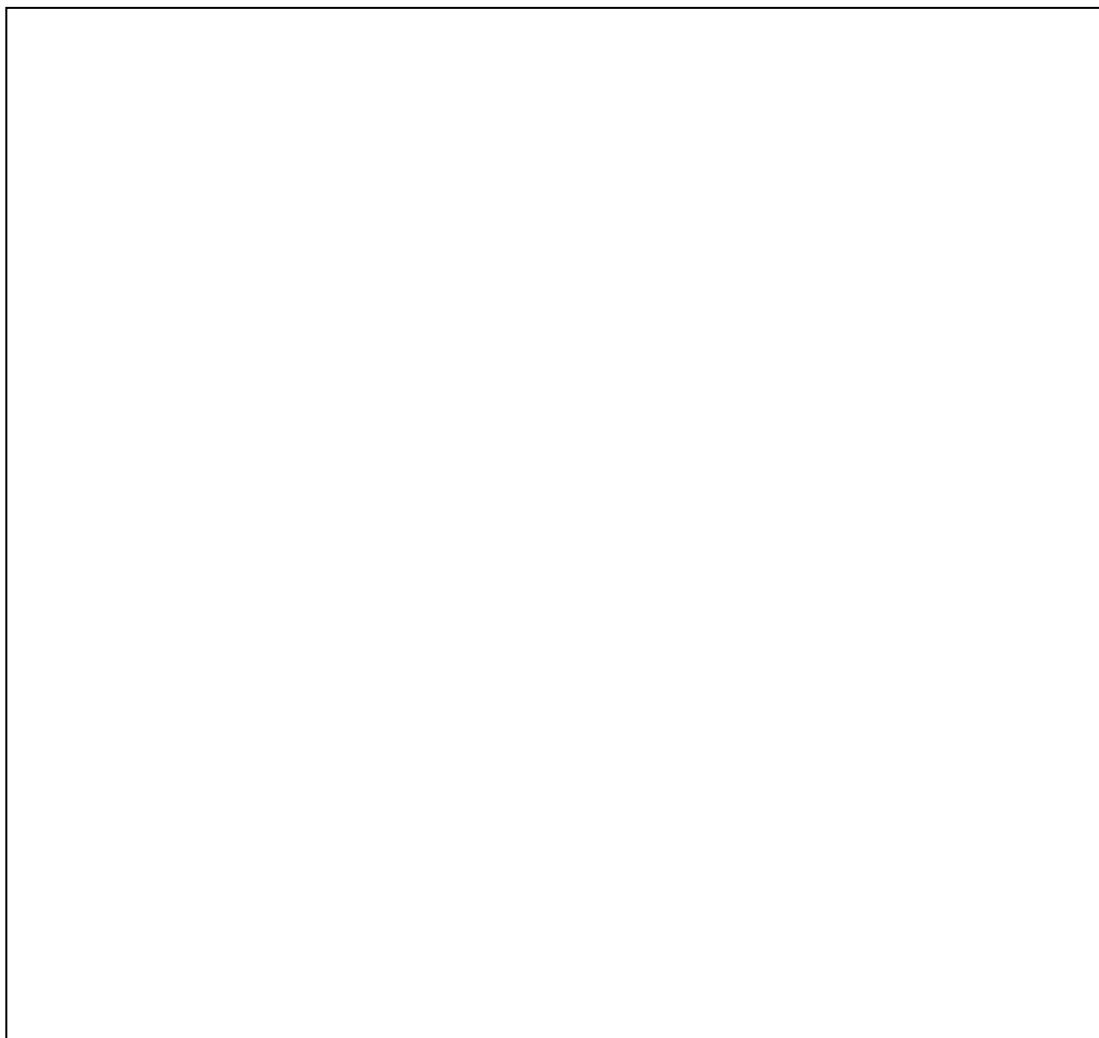
Kjo tejò sá octubre 'tse ñó jojmì kò jìn
Ijcho las seis nga nguixon.

Rosita:

Ká'fíi katsjí-la, tanga mikì kakajieén, ¿A mí
kò'a-li nchijòn tsa ya kjóijtako-ná ya ni'ya-la
chjìnexki? 'Sà kjíi katsíjen india-la tsa 'kia
kijcho koni las ochos nga jñò.

Juanita

Xá ra ma-ni jò nga kíndeé. Jngo xajon ra ma nikasén tindi
ra ta chiba 'én 'ya.

Jchítá'yé jè ra ma-ni kájngo 21. Xajon ra síkjí'nchré xítá.

Xá ra ma-ni jngo nga kíndeé. Nda jchítsijèn-jní yá a'ta xajon ra síkjí'nchré xítá koni 'sín tjín jñà 'én ra tjí'ta kò ti'tà chibii nga tì'tà-là jñà isén ra itsíñá kjòn.

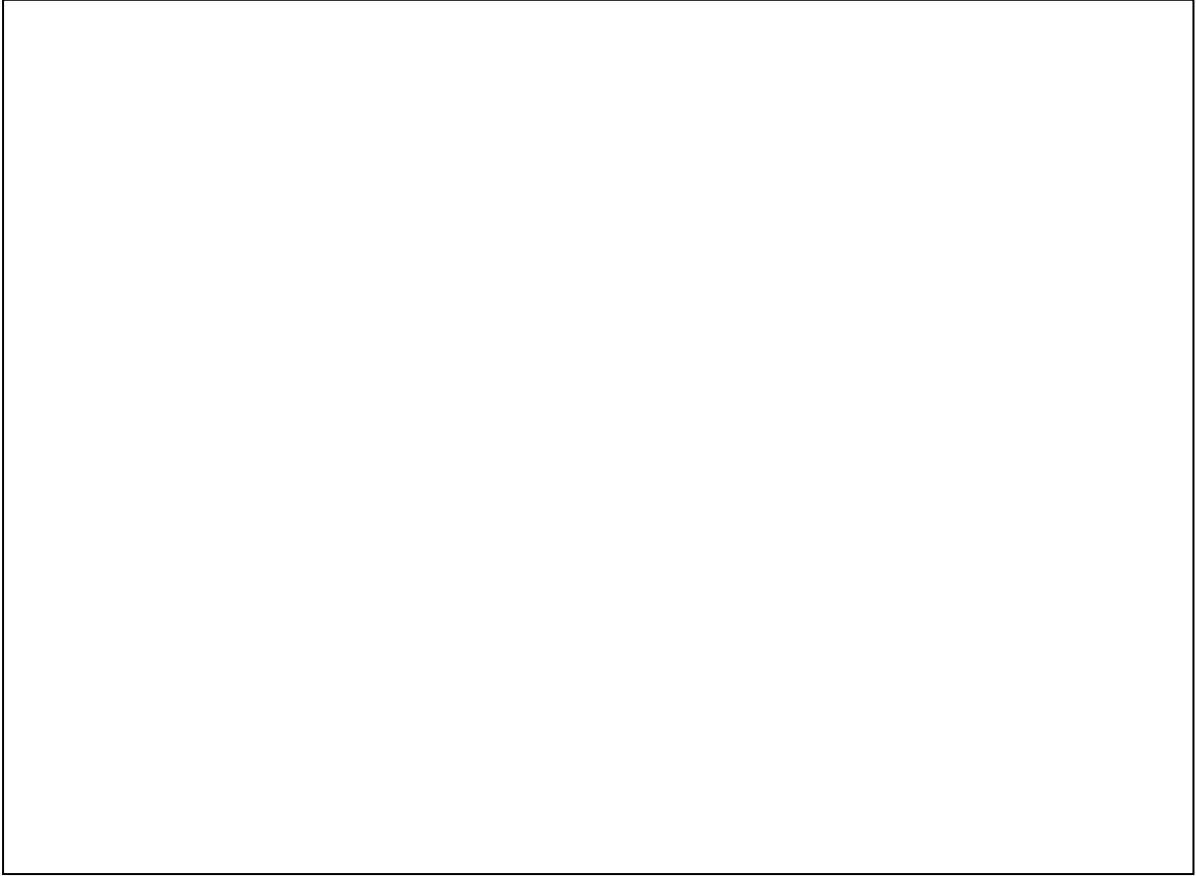
✓ 'Í-là mé xá ra tísíkjí'nchré jè xajon.

● 'Í-là xítá ra tíbí'ta jè ra kotsò-là xajon.

* Kó'sín jñà xá ra tísíkjí'nchré jè xajon

Tsa ajò yá ninda í'ntsin kò ski.
¿A 'ya-ní tsa 'chiín tjín-là jè ninda í'ntsin?
i
Kì tã tsja chinèhjin-là ijo-li, tì'ndi tìxkì-là ijo-lì!
Tàxkì ndaá kòsin-lì kò ta chiba chjí chjí-là.
Kò jè chjìnexki ra 'mì:
Heriberto del Campo Rosales
Yá kàye ra 'mì las manzanitas,
Ni'ya ra ma-ni kachró'òn jàn
Colonia las frutas.
Yá naxindá Naxìtsje

Xá ra ma-ni jò nga kíndeé. Jngo xajon tindi ra síkjí'nchré xíta, ya ñánda nga tínikjí'nchré jè xá ra ma.

HOJA DE AVANCES

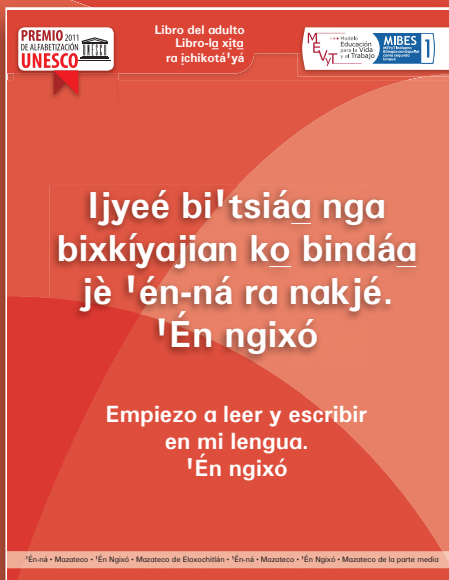
Empiezo a leer y escribir en mi lengua. 'Én ngixó

Nombre de la persona joven o adulta		
Apellido paterno	Apellido materno	Nombre(s)
RFC o CURP		

Marque con una paloma las habilidades que se hayan completado satisfactoriamente de cada unidad.

Lecciones	
* Expresa oralmente la idea general de un texto	
* Copia palabras	
* Completa palabras	
* Copia frases	
* Completa frases	
* Identifica las letras del alfabeto	
* Completa textos con palabras	
* Lee y escribe pequeños textos	
Hago constar que se completó satisfactoriamente este libro.	
Fecha	
Nombre y firma del asesor/a	

Ya xajon ra-kii tàxki kjin ndiyá tjín-ni xá ra i nchrabá ra koma, ko kii xá tjín-la nga ma kí'tsi nga komà-li kíxkiyajìn ko kíndi xajon, kjin ndiyá tjín-ni xá ra 'siin ra ya sakòjìn-lì ra kosiko-lì nga ma-li kíndi jngó jngó 'én, mé-ni nga koma askan ijyeé komà-li kíndi 'én ra isa tse fi.

En este material encontrarás diferentes actividades con el propósito de iniciar el aprendizaje de la lectura y escritura, descubrirás diferentes tipos de ejercicios que te permitirán escribir palabras y frases que te ayudarán después a escribir textos.

DISTRIBUCIÓN GRATUITA

Ta kjotjo tíma'bíson

Este programa es público, ajeno a cualquier partido político. Queda prohibido su uso para fines distintos a los establecidos en el programa.